

Nr 39

Utlåtande i anledning av delegerades för riksdagens verk framställning om ersättning till ordinarie tjänstemän vilka fått vidkännas minskning i sina avlöningsförmåner från riksdagens verk under tjänstgöring som beställningshavare i reserven.

I skrivelse den 2 november 1955 har *delegerade för riksdagens verk* hemställt att bankoutskottet ville föreslå riksdagen bemyndiga delegerade att medgiva ersättning till ordinarie tjänstemän, vilka med stöd av beslut av 1940 års lagtima riksdag fått vidkännas minskning i sina avlöningsförmåner från riksdagens verk under tjänstgöring som beställningshavare i reserven, enligt samma grunder som jämlikt beslut av årets riksdag i motsvarande fall tillämpas inom den övriga statsförvaltningen.

Delegerade anför i sin skrivelse följande.

I skrivelse till Delegerade för riksdagens verk den 11 augusti 1955 angående avlöning till vissa tjänstemän vid riksbanken, vilka under det senaste världskriget åtnjutit tjänstledighet för tjänstgöring såsom officerare eller underofficerare i reserven, ha bankofullmäktige anfört följande.

»Enligt civila avlöningsreglementet av den 4 januari 1939 ägde ordinarie tjänsteman behålla mer än hälften av lönen i den civila befattningen, då han fullgjorde sådan tjänstgöring som ålåg honom bl. a. såsom beställningshavare i reserven. Det av 1939 års riksdag godkända avlöningsreglementet för riksdagens verk överensstämde i ifrågavarande avseende, liksom i övrigt i huvudsak med sagda reglemente (se BoU:s utl. nr 60/1939).

Vid 1939 års urtima riksdag beslöts på förslag av Kungl. Maj:t vissa inskränkningar i bestämmelserna om löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen under tjänstledighet för fullgörande i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering av militärtjänstgöring, som ålåg dem bl. a. i egenskap av beställningshavare i reserven. Dessa inskränkningar innebar, att officerare i reserven och med dem likställda fick uppbära, förutom månadslön och terminslön enligt krigsavlöningsreglementet, sådan utfyllnad att den månatliga avlöningen icke kom att understiga vad som skulle ha utgått vid tjänstgöring i den civila befattningen. Var den militära avlöningen högre än den civila, uppbars den militära lönen oavkortad, men ingen del av den civila.

Delegerade beslöto den 6 februari 1940 att motsvarande föreskrifter skulle gälla för extra ordinarie eller extra tjänstemän, som avsågs i det då gällande icke-ordinariereglementet för riksdagens verk.

1940 års lagtima riksdag beslöt därefter på förslag av statsutskottet, att nyss omförmälda s. k. minimiregler skulle tillämpas å sådan befattningshavare vid den civila statsförvaltningen, som då redan innehade ordinarie tjänst. Kungl. Maj:t utfärdade genom kungörelse den 24 maj 1940 (nr 470) bestämmelser i ämnet i överensstämmelse med riksdagens beslut.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit avlätto delegerade framställning till riksdagen om ändrad lydelse av 55 § 2 mom. i 1939 års avlöningsreglemente för riksdagens verk, enligt vilken ändring tjänsteman, å vilken reglementet erhöll tillämpning, skulle vara pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner eller ersättningar m. m., vilka omförmäldes i 13 § 2 mom. sagda reglemente. Samtidigt anhöllo delegerade om bemyndigande att i anslutning till bestämmelser, som av Kungl. Maj:t utfärdades beträffande avlöning till tjänstemän, å vilka civila avlöningsreglementet ägde tillämpning, utfärda motsvarande föreskrifter beträffande tjänstemän med avlöning enligt avlöningsreglementet för riksdagens verk (se BoU:s utl. nr 48/1940). Sedan riksdagen bifallit vad delegerade sålunda hemställt, utfärdade delegerade bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelserna i ovan nämnda kungörelse den 24 maj 1940 (nr 470), att tillämpas räknat från och med den 1 juni 1940 tillsvidare, så länge delegerade ej annorlunda förordnade.

Jämväl de bestämmelser, som utfärdats av Kungl. Maj:t i kungörelse den 21 juni 1940 (nr 704) med tillägg till gällande bestämmelser angående rätt för statsanställd civil personal att uppbara civil avlöning under värnplikts-tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering, erhöillo motsvarande tillämpning för ordinarie, extra ordinarie samt extra tjänstemän vid riksdagens verk enligt beslut av delegerade den 14 augusti 1940.

Sedan vissa reservofficerare framställt krav mot staten på de avlöningsförmåner, som skulle ha utgått till dem i egenskap av innehavare av ordinarie civila befattningar, om icke förenämnda kungörelser varit tillämpliga å dem, har högsta domstolen — efter att genom domar den 3 augusti 1949 ha ogillat sådana krav — i senare anhängiggjorda mål den 23 november 1954 fastställt av underdomstolarna meddelade domar, varigenom de framställda kraven bifallits. Statsverket har i dessa domar förpliktigats utge ersättning för minskad lön jämte ränta samt ersättning för rättegångskostnader.

I proposition nr 77 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av vad i ämnet beslutats vid 1940 års lagtima riksdag — i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats medge ersättning i sådana fall, där förhållandena äro desamma som i ovan avsedda, genom högsta domstolens domar den 23 november 1954 avgjorda mål och preskription icke inträtt.

På tillstyrkan av statsutskottets majoritet (se SU:s utl. nr 63) lämnade riksdagen Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet.

Under hänvisning till högsta domstolens ovan berörda domar hava en del tjänstemän i riksbanken gjort framställning om att utfå vad de skulle hava varit berättigade till om ej den s. k. minimiregeln gjorts tillämplig å dem. Några tjänstemän hava vidtagit åtgärder för att avbryta preskription hos riksbanken; ett par tjänstemän har åberopat att de dessförinnan skulle hava avbrutit preskription genom skrivelse till överståthållarämbetet.

Med hänsyn till att för ordinarie tjänstemän vid riksdagens verk, såsom av det föregående framgår, under ifrågavarande tid, liksom senare, gällt enahanda avlöningsbestämmelser som för ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen, får man utgå från att högsta domstolens ovan avsedda domar äro prejudicerande när det gäller att bedöma motsvarande avlöningsfrågor vid riksdagens verk. Bankofullmäktige anse sig emellertid icke befogade att utan särskilt bemyndigande verkställa utbetalning enligt

de grunder som jämlikt riksdagens beslut komma att tillämpas vid den civila statsförvaltningen och under förutsättning att preskription ej inträtt. Fullmäktige få därför anhålla om sådant bemyndigande.»

Delegerade ansluta sig i princip till bankofullmäktiges uppfattning i förevarande spörsmål. Sedan länge ha praktiskt taget identiskt samma bestämmelser gällt beträffande avlöning till tjänstemän vid riksdagens verk som för befattningshavare vid den övriga civila statsförvaltningen och denna grundsats tillämpades även jämlikt beslut av 1940 års lagtima riksdag i fråga om avlöning till ordinarie tjänstemän, som under det senaste världskriget voro inkallade för tjänstgöring i egenskap av officerare eller underofficerare i reserven. I konsekvens därmed böra dessa tjänstemän erhålla samma löneförmåner som skulle ha tillerkänts dem, om riksdagens beslut i anledning av förenämnda proposition nr 77 varit tillämpligt å dem. Förutsättningen bör även för dessa tjänstemän vara att preskription ej inträtt.

Med hänsyn till att de av bankofullmäktige åberopade bestämmelserna utfärdats av delegerade efter beslut av riksdagen anse sig emellertid delegerade icke äga befogenhet att lämna bankofullmäktige det av dem begärda bemyndigandet. Delegerade få därför hänskjuta fullmäktiges framställning till riksdagens prövning. Enligt meddelande från riksgäldskontoret har även en tjänsteman därstädes gjort anspråk på ersättning för minskad lön under tjänstgöring som officer i reserven. Det kan icke bedömas, huruvida ytterligare tjänstemän (f. d. tjänstemän) vid riksdagens verk komma att framställa liknande anspråk. Vid sådant förhållande vill det synas lämpligast att, i analogi med vad som gäller inom den övriga statsförvaltningen, beslutanderätten i hithörande ärenden tillkommer delegerade.

Under hänvisning till det anförda få delegerade hemställa, att Bankoutskottet ville föreslå riksdagen bemyndiga delegerade att medgiva ersättning till ordinarie tjänstemän, vilka med stöd av beslut av 1940 års lagtima riksdag fått vidkännas minskning i sina avlöningsförmåner från riksdagens verk under tjänstgöring som beställningshavare i reserven, enligt samma grunder som jämlikt beslut av årets riksdag i motsvarande fall tillämpas inom den övriga statsförvaltningen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad delegerade för riksdagens verk anför i sin förevarande framställning, får tillstyrka bifall till delegerades förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen måtte bemyndiga delegerade att medgiva ersättning till ordinarie tjänstemän, vilka med stöd av beslut av 1940 års lagtima riksdag fått vidkännas minskning i sina avlöningsförmåner från riksdagens verk under tjänstgöring som beställningshavare i reserven, enligt samma grunder som jämlikt beslut av årets riksdag i motsvarande fall tillämpas inom den övriga statsförvaltningen.

Stockholm den 24 november 1955

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Närvarande:

från första kammaren: *herrar Ewerlöf, Sundvik, De Geer, Boo, Krügel och Strandler;*

från andra kammaren: *herrar Severin i Stockholm, Schmidt, Nilsson i Landskrona, Sköldin, Johansson i Kalmar, Nygren, Löfgren och Hansson i Önnarp.*